

26. Чому греки вирушали ловити рибу із Середземного моря до Чорного?

Між 600 і 560 рр. до н.е. на північному і західному берегах Чорного моря було засновано одразу декілька давньогрецьких колоній. В дельті Дунаю (Істр) з'явилися міста Істр, Томи, Одес, у пониззі Дністра – Тіра (теперішній Білгород-Дністровський), в гирлі Бугу (Гіпаніса) і Дніпра (Борисфена) – Ольвія («Місто Достатку»). Грецькі мореплавці на північному березі Чорного моря облюбували головним чином багаті на велику та дорогу річкову рибу гирла великих річок, лимани яких слугували притулком для суден. Пліній Старший в своїй енциклопедії писав: «Риби усякого роду ростуть надзвичайно швидко, особливо у Понті. Причиною цьому є велика кількість річок, як вливають в нього прісні води. У так званої амії (вид риби) приріст помітний щодня; вона разом з тунцем та пеламідами в пошуках більш приємної їжі входить в Понт зграями, і кожна порода – зі своїми особливими вожаками». Також Аристотель в книзі «Історія тварин» писав: «Більшість риб відпливає на літо у Понт: через велику кількість рік вода у ньому солодша, і річки несуть в нього багато їжі. Крім того, багато риб входить в річки і благоденствує в річках і озерах, наприклад, амія і кефаль. Бички також стають жирними у річках, і взагалі, місця, багаті на озера, мають найкращих риб».

Таким чином, ще у VII ст. до н.е. древні греки почали активно освоювати Чорне море для риболовлі. Візантійські колонії Трапезунда (нині Трабзон) і Пантікапея (нині Керч), – стали центрами тунцевого промислу. Далі, після розвитку грецьких колоній в Криму, поселенці розпочали промисел камбали калкана, пеламіди, кефалі, скумбрії, скатів та іншої чорноморської риби. В гирлах річок та в Азовському морі ловили сазана, сома, судака і, звичайно, осетра: особливо важливий цей промисел був для Ольвії та Пантікапея. І звісно ж, хамса! Кам'яні цистерни, в яких солили і витримували хамсу, збереглися в давньогрецьких поселеннях, особливо їх багато на берегах Керченської протоки. Пристрасть древніх греків до чорноморської риби пояснюється її смаковими якостями та великою кількістю. Опріснені мілководні ділянки північно-західної частини Чорного моря та Азовське море були цінними нагульними акваторіями, що приваблювали велику кількість риби. Тунець щороку приходив в Азовське море із Середземного, мігруючи уздовж південного берега Чорного моря. Своєрідна природна азово-чорноморська «їдальня» сприяла їхньому швидкому росту та накопиченню жиру. Тому смакові якості однієї і тієї ж риби, що мешкала в Середземному і Чорному морях, були незрівнянно вищими на північних окраїнах античного світу.

Саме древні греки в Чорному морі стали першими «промисловими» рибалками. Вони використовували різноманітні знаряддя лову (невід, плавні сіті, ставники, пастки) та спеціальні судна для рибної ловлі. Наприклад, вони вперше почали використовувати ставний невід (дальян) і кефальний підйомний завод (караву), конструкція яких майже не змінилася до наших днів.

Сьогодні в Чорному морі продовжують виловлювати велику кількість риби. Так, в останні роки в морі добувають близько 400 тис. тонн водних біоресурсів. В риболовлі лідер серед чорноморських країн – Туреччина, яка виловлює більше половини всієї риби. На жаль, внаслідок перевилу тунець і скумбрія давно зникли з Чорного моря. Осетрові знаходяться на межі вимирання, і їхній вилов заборонено у всіх чорноморських країнах, хоч браконьєри раз по раз порушують цю заборону. Стрімко зменшуються запаси камбали калкана та катрана, їх вже також заносять до Червоних книг причорноморських країн. Основою рибальства стали одна з найдрібніших риб Чорного моря – хамса, а також завезені у 20 столітті іноземні види – кефаль пелінгас та хижий моллюск рапана.

ТУНЕЦЬ

КЕФАЛЬ

АНЧОУС